

„Stajerc“ izhaja vsaki petek, datiran z dnevom naslednje nedelje.

Naročnina velja za Avstrijo: za celo leto 3 krone, za pol in četrt leta razmerno; za Ogrsko 4 K 50 vin. za celo leto; za Nemčijo stane za celo leto 5 kron, za Ameriko pa 6 kron; za drugo inozemstvo se računi naročnina z ozirom na visokost poštne. Naročnino je plačati naprej. Posamezne štev. se prodajajo po 6 v.

Uredništvo in upravnništvo se nahajata v Ptuj, gledališko poslopje štev. 3.

Dopisi dobrodošli in se sprejemajo zastonj, a rokopiše se ne vrača. Uredniški zaključek je vsak torek zvečer.

Za oznanila uredništvo ni odgovorno. Cena oznanil (inseratov) je za celo stran K 64, za 1/2 strani K 32, za 1/4 strani K 16, za 1/8 strani K 8, za 1/16 strani K 4, za 1/32 strani K 2, za 1/64 strani K 1. — Pri večkratnem oznanilu se cena primerno zniža.

Štev. 39.

V Ptuj v nedeljo dne 27. septembra 1908.

IX. letnik.

Iz Ptuja.

Gospod dvorni svetnik dr. Miroslav Ploj, državni in deželni poslanec, trdil je na kmetem shodu, ki se je vršil dne 23. avgusta 1908 v „narodnem domu“ v Ptuj, sledeče:

1. „Mi protestiramo najodločneje proti temu, da bi se porabilo podporne denarje za zgradbo palač.“

2. Podporni denarji se morajo razdeliti od ljudi, do katerih ima ljudstvo zaupanje. Sedanji okrajni zastop ni izvoljen po volji ljudstva in zato ne moremo imeti zaupanja do njega.

3. Podporne denarje se ne sme porabiti za zgradbo cest, po katerih se bi ptujška gospoda lahko v svoje vinograde vozila.“

Predno se je postavil okrajni zastop proti zgorajnim trditvami gospoda dvornega svetnika definitivno, povabil ga je okrajni odbor po načelniku gospodu Josefu Ornig, da naj se glede v teh trditvah ležečega očitania proti okrajnemu odboru opraviči. Nato je izdal g. dvorni svetnik dr. M. Ploj sledečo

Izjavo:

„Nikdar mi ni prišlo na um trditi, da ima okrajni odbor namen, porabiti za okraj Ptuj odpadajoči del za Štajersko določene svote K 300.000 za zgradbe; vsaj mi je bilo znano, da ni bila dovoljena ta svota za podpore v bedi, temveč izrecno za dviganje po suši težko oskoderovane govedereje, da se ima z njo od državne uprave mrvo in slamo nakupiti in to razdeliti po c. k. okrajnih glavarstvih. Moje tozadevne trditve se tičejo edino denarjev za bedo, ki jih bode vlada glasom svojih obljub po zimi dovolila za dviganje in opomoč po suši nastali bedi vsled slabe krompirjeve in koruzne žetve itd., to pa z ozirom na to, ker je bilo med kmetiskim ljudstvom splošno razširjeno mnenje, da se hoče te denarje tudi v namene zgradb porabiti.“

Kar se tiče moje trditve, da so se ceste v Halozah večinoma v interesu mestnih posestnikov vinogradov gradilo in se hoče to tudi v naprej storiti, izjavljam, da sem storil to trditev na podlagi konkretnih, posebnih cest se tikočih poizvedb in trditve od strani zaupljivih oseb ptujškega okraja; zdaj pa, ko sem dobil od strani okrajnega odbora natančna pojasnila glede vzrokov in namenov cestnih zgradb, izjavljam istotako lojalno, da sem zdaj o ti stvari tako informiran, da moram svoja prejšnja pojasnila za edinostranska smatrati; zato tudi svojih tozadevnih trditve ne morem več vzdrževati.“

Ptuj, 15. septembra 1908.

Dr. M. Ploj l. r.

Svoji k svojim!

To je geslo, s katerim hoče prvaštvo upreči kmete v svoj jarem.

Kmet naj bode naroden, to se pravi: on naj podpira edino svoje lastne pijavke!

Kmet naj bode naroden, to se pravi:

on naj kupuje v „narodnih“ štacunah slabo blago, samo da ustreže prvaštvu.

Kmet naj bode naroden, to se pravi: on naj plačuje to slabo blago veliko dražje nego dobro blago pri naprednih trgovcih.

Kmet naj bode naroden, to se pravi: on naj nosi svoje krvavo prihranjene krajcarje v prvaške posojilnice, kjer se dela lahkomišelnost z njegovim denarjem.

Kmet naj bode naroden, to se pravi: on naj bode hlapec prvaških škrijcov, on se naj za te ljudi pusti zapirati in postreliti...

Ne, nikdar ne!

Slovenski kmet in nemški meščan sta eden od drugega odvisna! Eden brez drugega ne moreta izhajati!

„Svoji k svojim“ to je geslo tistih, ki hočejo ljudstvo izkoriščati. Mi pa pravimo:

Tam kupi, kjer dobiš po ceni in dobro!

XXXXXXXXXXXXXXXXXXXX

„Kmeti stan je pravi mladinski studenec fizične in нравne ljudske moči. Delo, v prosti naravi, polno menjave, okrepča truplo in duh. Naravn, ednostavni način življenja, daleč od vživanja in vznemirjenja mesta in industrije, podpret po verstvu in нравni strogosti, naredi svežega, ustvari življensko moč in veselje in zagotovi družini bogato vsebino ter krepki obstoj. Sinovi dežele dajejo najboljše vojake in častnike. Dežela in kmetijstvo kažeta najmanjšo umrljivost in največji preostanek rojstev. Velika mesta se vzdržujejo in povečajo edino s preostankom dežele. Tudi akademični poklici, zlasti duhovništvo in učiteljstvo, se sestavljajo v velikem delu iz kmetkega stanu.“

Prof. Dr. Hitze.

XXXXXXXXXXXXXXXXXXXX

Nemiri.

Torej so prvaški hujskači dosegli, kar so hoteli. S slepo strastjo so hujskali ljudstvo v vedno večje razburjenje in — padle so žrtve. Vso to divjanje, ki smo ga doživeli zadnje dni v Ptuj, Mariboru, Celju in najgrozovitejše v Ljubljani, je le prvi poiskus upora tistih panslavističnih razgrajčev, ki hočejo s silo razbiti Avstrijo in raztrgati kronovine avstrijske. Seveda, zdaj vpijejo, da hočejo Nemci slovenske kmete pobiti. Mi pa vprašamo: Zakaj je vladal skozi desetletja in stoletja mir na Štajerskem in Koroškem, zakaj so živeli Nemci in Slovenci složno drug poleg drugega? Šele ko je začelo prvaštvo s svojo panslavistično gonjo, je vstvarilo umetna nasprotja, ki so dovedla do zadnjih nemirov. To je resnica, ki se ne da prikriti. Starejši, odrasli kmetje ne čutijo nobenega sovraštva proti meščanom in tržanom, ker zato tudi nimajo nikakršnega povoda. Le tisti mladeniči, ki dobivajo svojo „izobrazbo“ od prvaških bralnih društev, čitalnic in izobraževalnih druš, so tako podivjani, da ne vedo več kaj delajo. Žalostno je, da igra na Spodnjem Štajerskem pri temu

ravno učiteljska „narodna stranka“ to žalostno vlogo. Prvaki so učitelje opozarjali, naj pričnejo kmetске fante v mesto, da bi potem demonstrirali. Učitelji prvaške baze so torej tudi v prvi vrsti krivi vseh teh žalostnih dogodkov. To priznava tudi klerikalni slovenski listi sami in ti listi gotovo niso naši prijatelji. Duhovništvo se sramuje teh dogodkov, katerih se tudi udeležiti ni hotelo. Duhovniki niso agitali za ptujске izgrede, ker so vedeli, da nima taka gonja nobenega pomena, temveč da slovenskemu ljudstvu le škoduje. Le prvaški učitelji in smrkovi študenti so se hoteli pokazati ter so rogovilli, dokler niso padale zaušnice. Ko je prišel boj, so se povzročitelji vse gonje seveda pokrili. Na ulici so pustili le zaslepljene, nahujskane nevedneže, ki sami niso vedeli, kaj da pravzaprav hočejo. Ali je videl kdo rečimo širokoustnega urednika Špindlerja na cesti? Ne, v ozadju hujskajo ti junaki, potem pa se poskrijejo, — ura pa se čepo za njih v ogenj po kostanj... .

Tako je bilo v Ptuj! V svojih listih seveda zdaj lažejo, da so bili v Ptuj slovenski kmetje napadeni. Slovenski kmetje so hodili, hodijo in bodejo hodili tako mirno skozi mesto, kakor doma v svoji vasi. Tem kmetom noče nikdo ničesar, ker ve vsak pametni človek, da oni niso povzročitelji gonje. Sicer pa je kmet itak v našem taboru. Kmet se je že davno naveličal, biti suženj in igrača v roki prvaštva, ki ga hoče le zlorabljati v svoje politične ter strankarske namene...

Pa še nekaj! Povedali smo že v zadnji številki, da so izhajali nemiri v Ptuj od kranjske strani. Dokaz temu je dejstvo, da so pričeli izgrediti šele v hipu, ko so došli Ciril in Metodovci iz Ljubljane in ostalega Kranjskega. Dokaz temu, da se je šlo le in edino za kranjsko gonjo, je pa tudi dejstvo, da so se nadaljevali izgredi v Ljubljani in sicer v tako močnem obsegu, da je moralo vojaštvo na napadence streljati in da je bilo vsled tega več oseb ubitih in težko ranjenih.

Prvaški listi hočejo zdaj slovenske štajerske kmete razburiti in mobilizirati za kranjske sokolaše, za kranjsko-liberalne prenapeteže. Lažejo na vse pretege, samo da bi tudi na Štajerskem povzročili nevarne izgrede, da bi tudi na Štajerskem za Kranjce tekla vroča kri... Tudi zdaj se ne mirujejo! Kajti prvakom ni nič za eno kmetško življenje; njim je samo za dosego svojih deželno-izdajalskih namenov.

V naslednjem podamo na kratko natančna poročila:

Ljubljana.

Kar se je zgodilo v Ptuj, gotovo ni bilo ničesar svet pretresujočega. Par kranjskih hujskačev se je za ušesa prišlo in dobili so jo tudi domači hujskači a la Brenčič, Kureš, dr. Koderman itd. Niti ene težke telesne poškodbe ni bilo opaziti. Navadni pretep je bil in nekaj šip je pri temu ljudstvo razrušilo. Komaj se je o teh dogodkih izvedelo, ko je že ljubljanski

„Slovenski narod“, glasilo brezvercev najhujše vrste, pričel z naravnost neverjetno surovostjo proti ljubljanskim Nemcem hujskati. Vkljub temu, da je Ljubljana popolnoma slovenska, (svoj čas je bila nemška!) stanuje v nje vendar kakšnih 7.000 Nemcev. To malo število Nemcev pa tvori vendar največjo gospodarsko moč na Kranjskem. Nemci na Kranjskem plačujejo veliko več davka nego kranjski Slovenci. In vendar jih ti ljudje sovražijo iz dna svoje nahujskane duše. Vprašamo: kaj so storili ti miroljubni ljubljanski Nemci, da se jih je nakrat napadlo? Ničesar ne! Ljubljana je le hotela svojo bestialnost pokazati! In pokazala jo je, tako da se zgraža nad njo ves civilizirani svet.

Celi teden je prvaški „Slov. narod“ nesramno proti Nemcem hujskal. Vlada je zatisnila oči in tega menda ni videla. V petek so priredili potem v Ljubljani shod, na katerem so prvaški voditelji (seveda sami doktorji) grozno hujskali. In takoj potem je udrila množica brez vzroka na ulice ter pričela s kamenji pobijati vsa poslopja Nemcev. Tudi streljali so v nemške hiše ter metali kamenje, veliko ko pest. V kazino (nemško društveno hišo) je priletel kamen, ki tehtal 8 kilogramov. Podivjana druhal je razbila vse šipe nemške društvene hiše, nemške ljudske šole, otroškega vrtca, dekliškega zavoda, več kavaren, gostilen in prodajalen. Posebno važno je, da je ta prvaška druhal razbila šipe vseh nemških šol! Snemali so nemške napise, ki so jih metali v Ljubljano. Z eno besedo: bilo je to divjanje, podobno onemu turških razbojnikov na Balkanu. Ljubljanski župan Hribar proti temu seveda ni ničesar ukrenil. Samoumevno, saj on spada med glavne povzročitelje, njegova liberalna stranka je napravila te izgrede, ki jih obsoja sleherni človek, tako tudi slovenski klerikanci. Šele ko je bilo vse pobito, je prišlo vojaštvo in napravilo pozno po noči red. Misli se, da bode zdaj drugi dan red. Vlada je odvzela bivšemu agentu in sedanjemu županu Hribarju vso policijsko moč. Ko bi to takoj v začetku storila, bi se gotovo taki divjaški slučaj ne dogodili. Ali na Avstrijskem ne bi bilo vedno prepozno. Drugi dan (v soboto) so se nadaljevali izgrede. Čez dan je bilo še nekaj mirno, ali ko se je pričelo mračiti, prišlo so zopet ljubjanske barabe iz svojih kotov in pričele razbijati. Le z največjim naporom so napravili orožniki in vojaki red. Mnogo oseb je bilo tudi aretiranih, več vojakov pa ranjenih. Najhujši izgredi pa so se dogodili v nedeljo. „Slovenski narod“ je namreč še vedno naprej hujskal in zato ni čudno, da so se ljudje pripravljali na nove napade. Vse mesto je bilo polno vojaštva. Vojaki 17. in 27. infanterijskega polka so stražili in obkrožili zlasti nemško kazino, na katero je imelo nahujskano ljudstvo največjo piko. V mraku pa so pričeli zbesneli ljudje celo na vojake kamenje metati. Neki vojak je bil težko ranjen. Na oficirja Majerja pa je nameril prvaški študent revolver. Zdaj je počila vojaštvo potrepeljivost in oficir je pustil streljati. Učinek je bil grozovit. Deset oseb se je valjalo v svoji krvi. Dve osebi — neki 15 letni študent in neki 21 letni mašinist „narodne stranke“ sta bili takoj mrtvi, ostali pa težko ranjeni. Zdaj je ljudstvo zbežalo. Združevalo se je pa zopet na drugih krajih mesta. Tudi dragonci so morali streljati. To je plod prvaške gonje! Mesto da bi slavni voditelji ljudstvo pomirili, mesto da bi gledali, da se razide, ker dobro vedo, da se vojaštvo ne sme upirati, hujskali so naprej, dokler ni tekla kri. Ta nedolžna kri pade na prvaške hujskače, oni so odgovorni, oni nosijo madež morilca na čelu!

Maribor.

Prvi izgredi v Ljubljani so napravili na prebivalstvo Maribora velik vtis. Razburjenje je postalo na soboto večer velikansko. Prikipelo pa je v trenutku, ko so neki prvaški smrkolini pričeli provocirati in izzivati. Hitro nabrana množica se je navalila na „narodni dom“ in razsula tam ter v nekaterih drugih poslopih šipe. Policija je napravila izgredom konec.

Celje.

Za nedeljo so se pričakovali v Celju veliki

izgredi. Da bi hujskanje ne ponehalo, so sklicali namreč celjski dohtarski in drugi prvaki ponešrečene „narodne stranke“ sokolsko veselico. Pričakovali so, da bode kmetško ljudstvo v tisočih prihitelo in se morda pretepavalo za — svoje lastne oderube. Ali kmetje so se prepmeteli in so raje doma. Prvaški paglavci pa so pred „narodnim domom“ jezike kazali in izzivali. Vsled tega je pobilo razburjeno prebivalstvo vse šipe tega poslopja, kakor tudi poslopja prvaške tiskarne, prvaške posilnice, zvezne trgovine, dr. Hrašovića itd. Vojaštvo je bilo poklicano in napravilo „šturm“. Potem je zastražilo vse ceste in to celo noč. Razven neke ženske, ki je bila od nekega vojaka zabodena, se ni zgodilo večjih nesreč.

Ptuj.

V ptujskem okraju hujskajo prvaki še vedno. Kakor da bi pridigovali vojsko proti Ptuj, izgleda stvar. Po vaseh obdržavajo shode in hujskajo. Tako je bilo v nedeljo popoldne več shodov v ptujski okolici. Vsi so imeli namen, nahujskati ljudstvo v nasilstva. Glavni kričači bi se potem seveda poskrili, vboji zapeljani mladenci pa naj bi se pustili za te lopove postreliti ali pa zapreti. V noči od sobote na nedeljo je zastražilo vojaštvo vse večje dohode v mesto. Zgodilo se pa ni ničesar. Prihodno nedeljo namenjajo hujskači prirediti zopet več takih brezvestnih shodov. Opozarjamo oblast na to nečuvno postopanje brezvestnih ubijalcev, ki hočejo na vsak način kri pretakati. Naprednjaki odklonimo vsako odgovornost za posledice te gonje!

Sevnica.

Tudi v raznih manjših krajih so se zgodili nemiri. V Sevnici so zbesneli sokolski tolovaji bombardirali s kamenji nemško šolo. Kakor se vidi, imajo ti kulturonošci največjo jezo na šole. V Kočevju je neki c. k. slovenski uradnik streljal na občinstvo. V Kamniku so napadli dirjaki zdravilišče. Niti bolnišnice tej bandi niso svete.

Pismo škofa.

Vse kar je krščanskega, obsoja ljubljanske divjake. Tako je poslal ljubljanski knezoškof dr. Anton B. Jeglič voditelju Nemcev sledeče pismo: „Goričane 22. sept. 1908. Vaše blagorodje! Pretekli teden sem imel v neki oddaljeni fari opravka. Ko sem prišel včeraj v Goričane, poročalo se mi je o grešnih in nezmislilih izgredih proti Nemcem. Kot katoliški škof obsojam najodločnejše nepatriotično narodnostno gonjo, zlasti vse psovaje, sovraštvo in poškodovanje lastnine. Zato obžalujem in obsojam grozovito razbijanje, ki ga je izvršila nahujskana in zapeljavana ljudska množica na lastnini nemških someščanov v Ljubljani. Oj ko bi mogel napraviti, da bi se ne zgodilo! Gospod! Prosim Vas, bodite tako prijazni, to moje obžalovanje in globoko moje žalost glede ljubljanskim Nemcem prizadete krivice na primerni način naznaniti. Z veleštovanjem udani Anton Bonaventura, knezoškof.“

Torej je najvišji cerkveni poglavar na Kranjskem sam priznal in povedal, da so prvaški hujskači najpodlejši zločinci!

Kmetje! Kranjski hujskači so vpriporili v Ljubljani tako brezvestno gonjo, da je prišlo do punta. Metali so kamenje in streljali na c. kr. vojake. Tako delajo le puntarji in ustaši. Ne pustite se voditi od teh ljudi!

Bojkot.

Že zopet rožljajo prvaški jeziki in kličejo: „Svoji k svojim!“ Noben Slovenec ne kupi pri nemškemu trgovcu! Svoji k svojim!

Kaj pomeni pravzaprav beseda „svoji k svojim“? Po našem mnenju bi se morala glasi: „tvoje k mojim“. Beseda ne pomeni nič drugega, nego da naj slovensko ljudstvo ves svoj denar v prvaške žaklje z nosi. Kakor se vidi, je to prav modri

patriotizem. Prvaki tulijo besno svoje hrvaško-narodne pesni, potem pa snamejo svoj klobuk pred preprostim ljudstvom in pravijo: Zdaj, ko smo tako fejsť zapeli, nam pa dajte vaše groše. In to se pravi „svoji k svojim!“ Ves prvaški nacionalizem ni drugega nego najgrša sebičnost, najnavadnejši kšeft, ki ga hočejo napraviti na troške neizobraženega ljudstva.

„Svoji k svojim“, — dobro! To se pravi: slovenski kmet, obrtnik in delavec naj kupuje edino pri „narodnem“ trgovcu, naj naročuje svoje blago edino v „narodnih“ fabrikah, naj izročuje svoje tožbe edino „narodnim“ advokatom itd. Ali kupčija temelji na zaupanju. Zato vprašamo: Ali so ti „narodni“ trgovci in advokati vredni kmetškega zaupanja? Le par slučajev naj zopet ponavljamo! Kaj je bilo z neko „narodno“ štacuno v Ptuj? Zakaj so jo zaprli? Kaj je z drugo ptujsko trgovino? Kaj s tretjo? Ali je bilo denarno gospodarstvo teh tridk tako vzorno, da bi res mogle dajati boljše in cenejše blago? Ali zamorejo take firme, ki hirajo, poginejo ali pa živijo po milosti drugih ljudi, res konkurirati s firmami, katerih gospodarstvo je urejeno, ki so aktivne, ki imajo dovolj prometnega kapitala? Mislimo, da ne! Zato se tudi nobeden pametni trgovec ne boji konkurence takih pritlikavih firm, pa če tem zadnjim tudi še tolikokrat prvaške posojilnice na pomoč prilajajo! „Narodne štacune“ so še vedno propadale in propadajo i dandanes, ker so osnovane na popolnoma napačni podlagi, ker nimajo zdravega temelja, ker nimajo pravega vodstva, ker ne znajo računati in ker špekulirajo edino na „narodnjaštvo“, katerega pa najdemo v ljudstvu samem presneto malo! Mislimo torej, da je popolnoma opravičeno, ako ljudstvo do „narodnih štacun“ nima nikakoršnega zaupanja.

Ista je stvar pri „narodnih“ fabrikantih in denarnih zavodih. Kar se tiče prvih, omenimo le slučaj šoštanjskega usnarja Vošnjaka, ki je bil gotovo eden najhujših prvakov, ki je prišel sam v gospodarstvi polom in je spravljal svojo brezvestnostjo skoraj tudi prvaško posojilnico v propad. Sicer pa sploh ni slovenskih „narodnih“ bank. Kje pa jih imate? Mislite, kupujete „slovensko“ blago, ako greste v „narodne štacune“? Tu se pač krvavo motite. Narodnjak-trgovci kupuje sam pri Nemcu in mora pri Nemcu kupovati. Slovenske industrije sploh ni. Vsa industrija na Štajerskem, Koroškem, Kranjskem itd. leži v nemških rokah in že to dejstvo kaže vso zmedenost, vso otročarijo prvaškega bojkota. Kar se pa tiče denarnih zavodov, pravimo le to-le: Kdor je lahko miseln, naj nosi svoje krvavo prislužene krajcarje le v prvaške posojilnice. Saj je v vsaki vasi že cela vrsta takih posojilnic, tako da vidimo na vsaki drugi koči tablo posojilnice. Te prvaške posojilnice se ustanovljata tako brezvestno in lahko miselno, kakor se je ustanovljalo svoj čas nesrečna konzumna društva. In kakor je prišlo takrat do gospodarskega poloma, katerega posledice občutijo kmetje še dandanes, tako bodo zdajrele i prvaške posojilnice v jarek. Saj tiči polovica teh prvaških posojilnic že zdaj v blatu in le dejstvu, da nimajo nikakoršnega oblastnega nadzorstva, se imajo zahvaliti, da se jim ne zapre barake. Mi poznamo posojilnice, ki imajo rečimo 15.000 rezerve, 48.000 pa slabo naloženih v posestvih, ki se ne obrestujejo. Da, mi poznamo posojilnice, ki že korakajo ob robu kazenskega zakonika. Ali nas razumete? Da ljudstvo za take posojilnice nima zaupanja, smatramo za popolnoma opravičeno.

O prvaških advokatih pa niti ne govorimo. Kolikokrat smo že označili račune dr. Brumena v Ptuj, dr. Benkoviča v Brezicah, dr. Brejca v Celovcu in drugih takih junakov, ki mislijo, da smejo iz „narodnih“ kmetov kolikor mogoče izsesavati. Šele pred par mesecev smo povedali strmečemu svetu, da je št. lenarški prvaški advokat dr. Lešnik nekega slovenskega kmeta za 20 vinarjev zarubil in mu naredil za 17 kron stroškov. Kdor ima potem do takih ljudi zaupanje, ta je nezdavljivo bolan.

Tako leži torej stvar! Bojkot, ki ga pridiguje prvaško časopisje zdaj na podlagi lažnih pripovedk o zadnjih nemirih, ta bojkot se bode izjalovil, ker ljudstvo nima in ne more imeti zaupanja do teh ljudi.